Heide bevrijd, oktober 1944!

Op 5 oktober moesten, op bevel van de Duitse overheid, de inwoners, die ten zuiden van de lijn Max Temmermanlaan, toen nog Keienhoflaan en Heidestatiestraat, toen nog Statiestraat, evacueren naar het Noorden. Voor de inwoners ten zuiden van de Statiestraat viel dat nogal mee: immers, in de Leopoldstraat met drie dwarsstraten, was er mogelijkheid tot opvang, maar ten noorden van de Keienhoflaan strekte zich de hele onbewoonde Withoefse Heide uit tot aan de spoorweg en de Nieuwstraat. Tussen de "Monida" en de hoek Keienhoflaan en Putsesteenweg stonden er slechts vijf woningen en in de Sint Jozeflaan nog een paar. Hierdoor kreeg Pastoor De Preter veel bezoek in zijn kelder onder de kerk. Ook de schoollokalen en de feestzaal werden ingenomen door de geëvacueerde. De Paters S.V.D. van het Missiehuis kregen onderdak bij de zusters. Wijzelf

konden terecht bij kennissen van mijn vader in de Leopoldstraat, juist voorbij "De Pleyte". Op de 6de oktober wilden de Duitsers de toren van de kerk opblazen. Een officier moet een bevel van hogerhand uitvoeren en zeker in oorlogstijd, zo niet wachtte hem de kogel. Toch heeft Pastoor De Preter met zijn diplomatieke eigenschappen de officier van mening doen veranderen. En dit in oorlogstijd! Hiervoor heeft hij zeker zijn medaille verdiend. Maar … z'n karwei was nog niet volledig geklaard. Hij moest nog mensen zoeken, die de spits van de toren moesten verwijderen. Hij ging eerst langs bij de aannemer van de kerk, die vooraan in de Withoeflei woonde. Maar de Duitsers hadden heel de oorlog alle cement en bakstenen opgeëist, om hier en daar versterkingen te bouwen. De goede man had ook geen arbeiders meer in dienst. Als reddende engel vond de pastoor Jan Van de Pas, een aannemer van kleine bouwwerken, die ook vooraan in de Withoeflei woonde en hij kwam ook terecht bij schrijnwerker Sooi Danckers, die ook wel wilde helpen. Zij bezaten het nodige materiaal. Met veel geduld kregen zij de balken doorgezaagd en konden zij de spits loswrikken en opkrikken, zodat deze niet op het dak van de kerk kon vallen. Ook deze mannen verdienen een medaille. Nu nog de lont uit de springstof halen en dan zou het onmiddellijke gevaar geweken zijn. Mocht er echter een obus op de toren inslaan, dan kon het nog mis gaan. Maar Anna Vercraeye, die met haar ouders, broers en zusters in de kelder van de kerk zat, opperde het idee, om de springstof, ± 250 kilo, verpakt in zakjes, uit de toren te halen. Samen met Jef Roeyen, en niet Jos, is zij naar haar thuis, huize St.Jozef, en jawel op de Keienhoflaan recht over "Monida", gelopen. Zij heeft daar rieten manden gehaald om de daad bij het woord te voegen. De springstof zal op de 1ste verdieping van de toren gelegen hebben en daar vulden zij de manden met de springstof. Er moet naar mijn mening veel volk rond gelopen hebben en ik denk, dat er zeker wel 10 tot 15 personen een handje toegestoken hebben, om bv. een grote kuil te graven, waarin de springstof geborgen werd tot de Canadezen ze later weg gehaald hebben. Ook hebben de helpers de volle manden de trap afgedragen en doorgegeven. Zo was de kerk helemaal gered. Jammer genoeg zijn er van deze mensen maar enkele namen genoteerd. Een ervan was pater Knops, die bij de zusterkes logeerde. De volgende dag wandelden we in de Leopoldstraat rond om te zien of we geen bekenden zagen. En jawel, in een dubbelwoonst met twee verdiepingen verbleven onze vrienden, de gebroeders Kuylen, die bij het gezin André-Smits logeerden. Dit gebouw was eigendom van een Joodse familie, die bij een razzia in 1943 opgepakt werden door fanatieke Duitsers. Ik geloof niet, dat deze mensen de oorlog overleefd hebben. In die woning verbleven nog verschillende gezinnen uit de Bevrijdingslei. Plots was er een korte be-

schieting door de Engelse artillerie, we haastte ons naar ons vluchthuis. De volgende dag, op 8 oktober hoorden we ’s morgens om 6 uur met regelmatige tussenpozen mitrailleurvuur. Onze bevrijders waren nabij. Ik kon niet goed de richting van het geluid bepalen: het leek mij van de Klinkaard af te komen. Om 7 uur ging ik eens poolhoogte nemen en maakte een wandeling langs de Prins Boudewijnlaan, de Kapellensteenweg, de Pleyte en terug. Het was doodstil: geen vogeltje te horen, geen bladje ritselde…geen mens te zien…het was ijzig stil. Diezelfde dag keerden we terug naar onze thuis in de Withoeflei. Wij hadden daar immers een stevige kelder met een dikke betonlaag er op en een scherm van zandzakjes rond het keldergat. Toen we dan in de voormiddag huiswaarts reden, kruisten ons twee Duitse soldaten, die uit de Withoefse Heide kwamen en net de spoorweg overgestoken waren. Een van hen was zwaar gekwetst aan de hand. Later vernamen wij van onze veldwachter, Stan Geeraerts, hoe hij op datzelfde ogenblik van de Thillostraat, waar hij woonde langs de Statiestraat en de Keienhoflaan naar de Heuvel wou rijden, om aan burgemeester dokter Zaman, die daar zijn woonst had, te vragen of hij opdrachten had voor hem. Aangekomen op de hoek van de Geuzenbaklaan en Keienhoflaan waar de woning van de familie Van Volsem stond, vond hij een gesneuvelde Canadese soldaat, wiens makkers nog achter de woning schuilden. Stan heeft al zijn documenten en bezittingen aan zijn medestrijders gegeven en heeft

hem begraven in de gracht. Ik heb hem daar nog zien liggen. Omdat de tijdstippen overeenkomen denk ik, dat wij de Duitse verkenners hebben gekruist, die op de Canadese patrouille gestoten waren. Dat waren de eerste Canadezen in Kalmthout. Toen wij pas terug thuis waren greep er een kort spervuur plaats op het kruispunt van de Pleyte en de Leopoldstraat. Vlak voor onze vluchtwoning explodeerde er een obus. Aan de overkant stond de Heer Peeraer buiten, hij werd dodelijk getroffen. Is dit een van de stille begrafenissen in de lijst van de school? Maar ook zijn er bij onze afwezigheid twee Engelse voltreffers achter onze woning in de Withoeflei ontploft. Wij hebben veel geluk gehad. ’s Namiddags deed ik een boodschap in de Statiestraat en wat kwam daar aan?...een Brenn-carrier!, een open pantserwagen met zes Canadese soldaten. Zij stopten op de hoek van de Withoeflei en de Statiestraat. Enkele jonge vrouwen vlogen er op af en omhelsden hen innig. Ik stond er bij en ik keek er naar…Zij waren de eerste Canadezen die ik zag. Tot mijn grote verwondering zeiden ze: “spreek maar Nederlands”. Waarschijnlijk waren zij afstammelingen van uitgeweken Nederlandse landbouwers. Zij wilden weten waar de Duitsers zich bevonden en toen ze dat te weten gekomen waren, draaiden ze om en reden terug via de Zandstraat.(Canadezenlaan). Mijn vader vond echter, dat we in “no-man’s” land zaten en dat het er veel te gevaarlijk was. Opnieuw pakten we in en ook wij reden via de Zandstraat en de Klinkaard naar de familie van mijn moeder in Kapellen, waar we een vijftal dagen verbleven. Op de hoek van de Zandstraat en de Klinkaard stonden drie Canadezen hun potje te koken. Hun mitrailleur stond op het fietspad en was gericht op Kalmthout. Toen we dan eindelijk voor goed terug naar huis reden langs de Blokskensweg stond er aan de hoeve van Baron Kroonacker een wachtpost van de Witte Brigade van Kapellen. Na controle van de identiteitskaarten van mijn ouders mochten we verder. Aan de Golflei stond er een antitankkanon, maar de Canadezen zaten in een woning, rechts in de Golflei. Langs de Korte Franselei, de Braambeslei en de Statielei reden we naar de Withoefstraat en de Withoeflei. Oef, het was ondertussen 13 oktober! Toch had onze achtertuin nog bezoek gekregen van vier voltreffers van de Duitse artillerie. Onze achtergevel zag er pokdalig uit en de rolluiken waren doorzeefd. De scherven van de obussen zaten in de bezetting van de muren langs de binnenkant. Duitsers hebben we niet meer gezien. Ondertussen hadden de Canadezen zich genesteld in het station van Heide en aan de bareel stond een antitankkanon. Ook de Witte Brigade was mee gevolgd. In het verhaal van de school van Heide staat, dat de Witte Brigade ’s nachts in de bossen jacht maakte op de Duitsers. Ik twijfel er aan of dit wel echt gebeurd is, want in een bos liggen droge bladeren en takken, die bij de minste aanraking ritselen. Dat zouden ook de Duitsers, die daar verborgen zaten gehoord hebben met de gevolgen van dien. Er werd ook

verteld, dat er tijdens onze afwezigheid een ontmoeting plaats greep tussen een Canadese patrouille, die in de voortuin van de juffrouwen Meys zat en een Duitse patrouille, die zich op de hoek aan het Kapelleke bevond. Er werd niet geschoten, maar ieder probeerde uit te maken waar ergens de vijand zich bevond toen plotseling de Heer Dubois, die een buitenverblijf had naast de fam. Peeraer, met een stootkar uit de Leopoldstraat de Statiestraat ingereden kwam. Hij werd gemitrailleerd en zwaar gewond. De Jongeheer Pieters die in de nabijheid van de Golf woonde en een pater van het missiehuis, die toevallig in de buurt waren, hebben de zwaar gewonde man met lakens, waarop een rood kruis geschilderd stond, weggehaald, hij werd door een Canadese rode kruiswagen afgevoerd. Weken heeft hij tussen leven en dood gezweefd, maar uiteindelijk genas hij volledig. Als dankbaarheid schonk hij aan de kerk een volledige communiebank over de hele breedte van de kerk en uitgevoerd in hetzelfde marmer als het altaar. Rond 1965 echter, werd, met het naar voor brengen van het altaar, deze communiebank afgebroken. Toen de Duitsers de hoek van de Kapellensteenweg recht over de vijver van de Missiehuislei wat gingen opblazen, werden we verwittigd dat we ramen en deuren moesten los zetten. Bij ons gebeurde er niets, maar op de Kapellensteenweg werd er een groot gat in de weg geslagen. Dat bemoeilijkte zeer de doorgang; ook hebben zij een aanpalend stuk weiland vol met mijnen gestoken. Kris Bresseleers, die op dat stuk zijn koeien liet grazen, heeft zelf na de ontmijning geen voet meer op dat stuk grond durven zetten. Zijn koeien wel en er is nooit iets gebeurd. Rond 20 oktober reed een kolonne zware tanks door die grote put en de kanonnen schepten bijna het zand van de overkant mee. Ondertussen waren er twee bulldozers, die wij nog nooit gezien hadden, aangekomen. Zij waren het zand terug in de kuil aan het scheppen. Canadese infanterie flankeerden de tanks langs de rechterzijde. Vanuit onze woning konden we dit alles waarnemen.

Na de middag ging ik met mijn broer en de gebroeders Kuylen op verkenningstocht. Aan het

"Kapelleke" stond er zo'n tank, de loop op de Beauvoislaan gericht. Op de Kapellensteenweg hadden Duitse houthakkers alle eikenbomen omgehakt. En dit vanaf de Thillostraat tot aan de Augustijnendreef. Ze lagen dwars over de weg. Dat zou nog wel wat tijd vragen, om dat op te ruimen. We wandelden in de Beauvoislaan tot aan de Mastendreef. Van daar tot en met de Heikantstraat hadden de Duitsers rijkelijk mijnen weggestopt. Heel wat mensen zijn er het slachtoffer van geworden. Op de hoek van de Mastendreef lag er nog een pantserfaust en recht over de Ganzendries stond er nog een Duits antitankkanon. Bij dat kanon had er ook nog een Duitse soldaat gestaan. De mensen, die vlak bij woonden vertelden, dat zij vanuit hun kelder hoorden, dat hij telkens de afstand opgaf van de naderende Canadese tanks. Aan 300 meter± stopte hij, liep door de tuin van de woning weg en verdween. Nu, was Heide echt bevrijd! Hiep, hiep, hoera!

(oorlogsverhaal ingezonden door Louis Verpraet, foto op deze bladzijde van Max Temmerman)

Een rechtzetting!

In onze uitgave van 15 juni bij het artikel van Louis Verpraet was een foto afgedrukt van Linus De

Backer. Daar werd bij vertelt dat hij op deze foto samen met zijn vrouw was afgebeeld. Louis Verpraet deelt ons mee dat dit niet klopt. Op de foto (1971/1972) is Linus afgebeeld samen met een mede-beheerster van de cultuurraad van Schelle. Zij kwam die dag verschillende soorten borstels afhalen die ze had laten maken. Onze excuses hiervoor! Ook kleinzoon Ludo Oerlemans, thans wonende in Wildert-Essen reageerde: *De man op de foto is mijn grootvader, de dame ken ik niet want deze foto is genomen toen ons grootmoeder al gestorven was! De foto ging over de laatste bezembinder die er toen nog levend was, mijn grootvader. De foto is genomen bij Nand en Jef Kalhöffer op de Kapellensteenweg, achterzijde woning.*

Likke….. likke ….. lakke …. lakke!

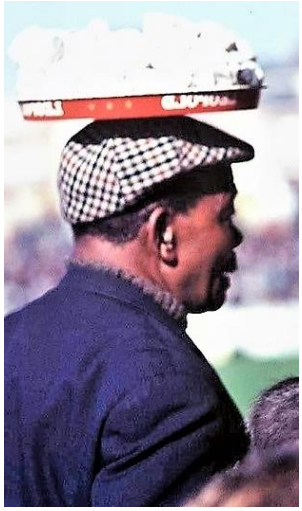

Er is de laatste weken heel wat te doen over racisme. Na de voorvallen in Amerika komt ook in ons land deze vorm van vernedering en afschuw ten overstaan van onze zwarte medemensen weer meer ter sprake. Stilaan maar zeker kleurt ook ons dorp wat meer donker. Onze kinderen en kleinkinderen groeien er veel meer mee op dan wij vroeger. Wanneer ik denk aan mijn jeugdjaren dat was mijn eerste ontmoeting met een donkere man tijdens de beroepsrennerskoers in Kalmthout, toen jaarlijks op 21 juli. Als klein ventje mochten wij gaan kijken. Wij wandelde van de Driehoekstraat naar het dorp waar ter hoogte van het Pannenhuis de aankomstlijn was. Naast de afsluiting liep een zwarte man met op zijn hoofd een plateau met "bollekes" die hij probeerde aan de man te brengen. Voor mij was dit de allereerste ontmoeting met een anders gekleurde mens. De man werd "zwarte Jef" genoemd, ik geloof dat hij uit Antwerpen kwam. Bestendig riep hij "likke,likke…. lakke, lakke", deze woorden zijn altijd in mijn herinnering gebleven. Onze kinderen maakten al veel vroeger kennis met anders gekleurde burgers en voor onze kleinkinderen is het de normaalste zaak dat er al van in de kleuterklas anders gekleurde vriendjes zijn! Hopelijk is dit een signaal dat deze medeburgers door de jaren heen meer en meer worden aanvaard als volwaardige burgers en dat racisme verdwijnt!

(eigen bijdrage met foto van zwarte Jef met zijn bollekes)

De zonneput blijft reactie uitlokken.

In Heide vertelt no 21 staat een reactie van Tony Impe. Toen ik zijn naam zag staan, ging er bij mij een belletje rinkelen. Hij was nl. een medeleerling van mijn zoon Georges in de Sint Jozefschool van Heide. Hij kwam ook wel enkele malen bij ons thuis spelen. Ik vermoed, dat de zonneput, waarover Tony het heeft, dezelfde is, die Geert Pijnenburg gegraven heeft. Of deze nog bestaat, weet ik niet; sinds ik in 1986 op pensioen ging, woonde ik in de buurt van het klein kamp en van toen af werd dat gebied mijn wandelterrein.

(Louis Verpraet)

Vliegtuigcrash in Withoefse Heide en de Engelse piloten!

Er kwamen al enkele reacties binnen op de vraag van Frans Overlaet in een vorig nummer:

Guy Smits, Bevrijdingslei schrijft:

Louis, Over dat vliegtuigongeluk weet ik alleen dat piloten verkleed waren in het kostuum van leden van de harmonie. Volgens mij waren het twee vliegtuigen die stunts zouden uithalen, waarvan één in de bomen belandde van de Putsesteenweg.

Philippe Meurisse schrijft:

Geachte Heer van den Buijs, tijdens de oorlog 40/45 waren de partizanen zeer actief. Onder andere: Louis Schaeken, Pastoor de Preter (Kerk /Heide), talrijke andere heren, mijn vader Jacques (Commandant van Verzet). Het Engelse vliegtuig lande op landgoed "Putse-Moer". De Engelse vliegeniers waren gelukkig niet ernstig gekwetst. Met behulp van de partizanen verbleven de vliegeniers een hele tijd op de "Putse-Moer" verborgen. Nadien konden zij veilig terug Engeland bereiken en de strijd weer voeren tegen "De moffen". Als de oorlog voorbij was, zijn dezelfde Engelse vliegeniers meerdere malen terug gekomen op de "Putse-Moer".

We kregen ook een geweldig interessante bijdrage van Jan Franken, lid van de oudheidkundige kring van Kalmthout, hij schrijft:

VLIEGTUIGEN BOVEN HEIDE

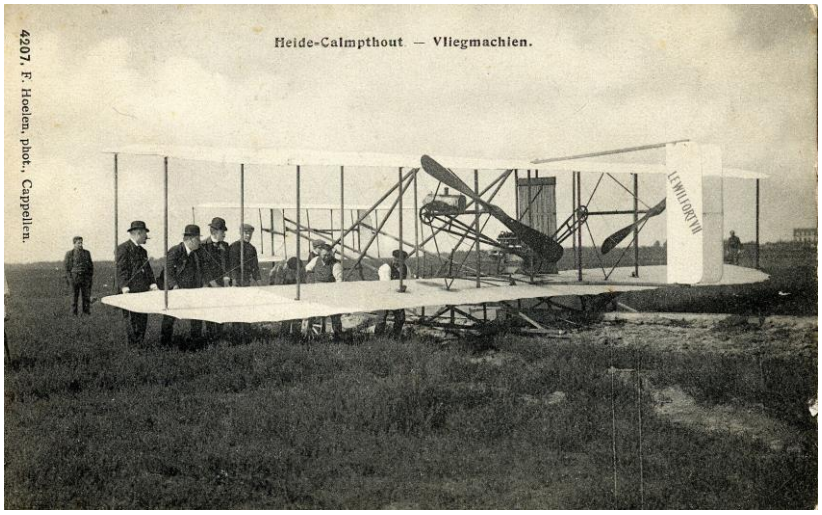

1909: Sybrand Heerma van Voss, directeur van de suikerfabriek te Etten-Leur, wilde daar de eerste vlucht in Nederland organiseren en hij besloot in zee te gaan met de Antwerpse piloten Wilford en Wayenbergh. Deze laatsten huurden een stuk van de Withoefse Heide en bouwden er een loods. Daar konden zij dan oefenen voor hun eerste vlucht, maar het bleef enkel bij wat over en weer rijden, hun toestel, de Wilfort VII, geraakte maar niet van de grond. Er was wel veel belangstelling maar het vliegtuig was veel te gevoelig voor de wind. Fotograaf Hoelen maakte er wel mooie beelden van. Ondertussen had Heerma van Voss Wilford laten vallen en, na nog enkele uitgestelde pogingen, kon hij de Franse graaf de Lambert met zijn Wright-toestel vastleggen voor 27 juni. Duizenden mensen stonden een hele dag te wachten op de grootse gebeurtenis, maar het was pas om 20u30, toen de meesten al naar huis waren, dat de Lambert de lucht inging. Bijna 4 minuten vloog hij in de regen op ongeveer 20 m hoogte over het terrein om dan zijn toestel onbeschadigd aan de grond te zetten.

1934

De Wereldtentoonstelling van 1930 te Antwerpen bracht ook de luchthaven van Deurne sterk in de belangstelling. Vele welgestelden kochten een privé-vliegtuig. Zo was er René Teysen uit Putte die het record “om ter meeste Belgische vliegvelden aandoen op 1 dag“ op zijn naam had staan. In Heide was er René Beirens die samen met zijn co-piloot Huybrechts uit Hoevenen aan wedstrijden deelnam. René was de zoon van Jan Beirens, architect van verschillende villa’s en ook de synagoge. Hij woonde in villa De Lelie (nu appartementsblok Heidestatiestraat 66). In 1934 wonnen zij de vliegrally van Brno (Tsjechië). Er werd een feestcomité opgericht om hen te vieren. Zij vlogen eerst over Heide en gooiden biljetten voor luchtdopen uit. Daarna keerden ze terug met de trein. Dan volgde een wandelconcert, ballonwedstrijd, optocht en ontvangst op het gemeentehuis, galadiner in Au Bien Venu en een spetterend vuurwerk in de Withoeflei als slot. René maakte in 1935 bij de inhuldiging van de kerk ook enkele toertjes rond de toren.

Huybrechts en Beirens

1948-1949

De Middenstandsvereniging van Kalmthout organiseerde in 1948 een vliegshow op de Withoefse Heide. Een initiatief dat wel wat succes kende en daarom in ’49 nog eens werd overgedaan. Op het einde van de show was nog een spannend nummer voorzien, een buitenstaander, die zogezegd niet kon vliegen, ging er voor de neus van de piloot met het toestel vandoor en begon onder luid applaus aan een reeks acrobatische nummertjes. Maar toen hij iets te laag over de grond scheerde ging het mis. Het toestel boorde zich in de grond en vloog in brand. Twee politieagenten, Stan de garde en Nelles Peeters, slaagden er nog in om de man uit zijn cockpit te sleuren en dokter Zaman zorgde onmiddellijk voor vervoer naar het ziekenhuis. Het mocht niet baten, de heer Bouillon uit Doornik overleed ’s anderendaags.

Foto uit de oude doos!

Tijdens opzoekingswerk stootte we op een foto genomen in Heide in 1964 ter gelegenheid van de viering van 40 jaar Plastilit of zoals men het in Kalmthout noemde “de plastiek”. In die periode werkten er nog heel wat Kalmthoutenaren in de zowat enige fabriek in onze gemeente. Om die reden hebben we de foto wat groter afgedrukt zodat men de personen beter kan herkennen. Het fabrieksterrein van Plastilit situeerde zich waar nu het Willy Vandersteenplein en omgeving is. De ingang was via de Kapellensteenweg, daar zijn nu appartementsblokken verrezen. In eerdere artikels verschenen in ons krantje werd al eens verwezen naar de Heer en Mevrouw Karel Van Roy, de stichters van Plastilit. Later waren het de schoonzonen, Jef Linders, Renier, Balemans en Erich Scheibenstock die de leiding van de fabriek in handen namen. Later veranderde de naam nog wel eens, onder andere in Draka Polva. In Heide verdween de fabriek, op het industrieterrein Bosduin werd ze verder uitgebouwd, nu gekend onder de naam Pipelife Belgium.

Heide vertelt is een tijdelijke uitgave
Redactie: Louis van den Buijs
vandenbuijslouis@gmail.com
0477/22.24.81

Eerder verschenen krantjes kan je downloaden via www.binkalmthout.be